Dünyanın elmə, elmin isə qadına ehtiyacı var

Azərbaycan qadını öz iradəsi və mərdliyi, saflığı və sədaqəti ilə cəmiyyət həyatında, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlər sisteminin formalaşdırılmasında hər zaman müstəsna rol oynamışdır. Azərbaycan qadınının xalqımızın milli-mədəni ənənələrinin qorunub saxlanılmasında və zənginləşdirilməsində misilsiz xidmətləri olmuşdur. Bu gün toplumun inkişafında alim qadınların rolunun gücləndirilməsi məsələsinə də diqqət ayıran BMT Baş Assambleyası 11 fevralın Elmdə beynəlxalq qadınlar günü kimi qeyd olunması haqqında qətnamə qəbul etmişdir. Bu da öz növbəsində qadınların elmi-tədqiqat işlərinə cəlb olunması baxımından çox əhəmiyyətlidir.

Bununla əlaqədar olaraq UNEC-də də "UNEC qadınları elm dünyasında: yeni çağırışlar və imkanlar" mövzusunda elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir. Biz də "İqtisadiyyat" qəzeti olaraq Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC-in) Elm şöbəsinin müdiri, iqtisad elmləri doktoru Zahid Fərrux Məmmədovla görüşdük və UNEC-in bu sahədə gördüyü işlər və gələcək planları barədə söhbət etdik.

-Zahid müəllim, 11 fevralın Elmdə beynəlxalq qadınlar günü kimi təsis olunması ilə bağlı UNEC-də də konfrans keçirildi. Zəhmət olmasa, bu barədə məlumat verərdiniz.

- Bəli, ilk dəfə olaraq məhz UNEC-də bununla əlaqədar tədbir keçirildi. Elmi-tədqiqat baxımından bakalavr, magistr və doktoranturada qadınların sayı getdikcə azalmağa meyil edir. Onların elmi-tədqiqatda payı çox aşağıdır: Nobel mükafatında cəmi 3%, doktoranturada 15%, akademik karyera səviyyəsində isə 5-10%. Bunlar hamısı ciddi narahatlığa yol açır. BMT də dünya ictimaiyyətini buna diqqət etməyə çağırır. Qadınların elmə cəlb edilməsi ciddi məsələdir. İlk dəfə UNEC-də elmdə qadınların rolu ilə əlaqədar konfrans keçirildi. Hörmətli rektorumuz Ədalət Muradov orada qadınların elmi-tədqiat prosesində rastlaşdıqları problemləri qeyd etdi. Bununla əlaqədar olaraq UNEC-də Qadın Araşdırmalar Mərkəzi də təsis edilib. Yaxın dövrlərdə İstanbul Universitetinə göndəriləcək nümayəndə heyəti oradakı Qadın Araşdırmalar Mərkəzi ilə tanış olacaq.

-Bəs, UNEC-də qadınların elm sahəsində iştirakı ilə əlaqədar vəziyyət necədir?

-Bu gün UNEC-ə nəzər yetirdikdə, professor-müəllim heyətinin 60%-inin qadınlardan ibarət olduğunu görürük. Eyni zamanda, tələbələrin də əksəriyyəti qadınlardan ibarətdir. Bəs, bu nisbət yüksək olduğu halda, elmi-tədqiqatda vəziyyət necədir? Bizi maraqlandıran kəmiyyət deyil, keyfiyyətdir. Yəni, qadınların sayı çoxdur, bəs, yazdıqları kitab və məqalələrin keyfiyyəti nə səviyyədir? Elm dünyasında tutduqları mövqe necədir? Məqsəd budur ki, qadınları elmə cəlb edək, elmi-tədqiqatlarda qadınların nüfuzu artsın. Böyük şirkətlər bunun üçün külli miqdarda vəsait ayırırlar. Bizim də həmin şirkətlərdən biri ilə yaxın zamanlarda əməkdaşlığımızın baş tutacağı gozlənilir. Gələcəkdə bu sahədə qrant almağı da hədəfləyirik.

olub. Biz isə istəyirik ki, bu tədqiqatları vahid mərkəzdə toplayaq. Burada hələ hansı istiqamətdə araşdırmaların aparılmasını müəyyənləşdirməmişik. Xarici ölkələrin təcrübəsindən bəhrələnməklə və tələblər nəzərə alınmaqla bu araşdırmalar aparılacaq. UNEC-də biliklərin kommersiyalaşması prosesi gedir. Bizim də əsas devizimiz belədir ki, dünyanın elmə, elmin isə qadına ehtiyacı var. Yəni, bizdə bu gün qadına böyük ehtiyac vardır. Qadın gələcək övladların, toplumun, cəmiyyətin inkişafının əsasıdır. Çünki qadın yeganə varlıqdır ki, o, dünyaya övlad gətirir. Təbii ki, belə bir yaradıcı qüvvənin fəaliyyəti, iqtisadi aktivliyi bizi maraqlandırır. Bizdə, həmçinin Alim qadınlar şurası da yaradılır. Ayrıca olaraq bizim klublarımız olacaq. UNEC-də Xalidə xanımın rəhbərlik etdiyi Ziyalı alimlər klubu da fəaliyyət göstərir.

- Qadınlara UNEC-də bu cür qayğı kişi müəllimlərin etirazına səbəb olmur ki?

-Qadınların bu sahədə rolunun artırılması ilə bağlı UNEC olaraq nə kimi təklifləriniz var?

-UNEC-də qadınların elm sahəsində stimullaşdırılması ilə əlaqədar böyük mükafatlar nəzərdə tutulub. Bəzi qadınlar ana olduqdan sonra ruhdan düşür, elmi-tədqiqata maraqları azalır. Biz isə onlara uyğun sistem yaratmağa çalışırıq. Beləliklə, həm elmə, həm də qadınlara dəstək olmağa, onların qarşılaşdıqları problemləri aradan qaldırmağa səy göstəririk.

- Qadınların elmi-tədqiqat prosesində rastlaşdıqları əsas problemlər nələrdir?

-Evlilik, maddi sıxıntılar, övladın dünyaya gəlməsi və s. Elmdə qadınların irəli getməsinə mane olan əsas problemlər bunlardır. Hətta Fransada, Amerikada əsas problemlərdən biri olaraq qadına qarşı şiddət də qeyd olunur. Burada, həmçinin hər ölkənin spesifikası da qeyd edilməlidir. Düşünürəm ki, buna görə hər məsələyə individual yanaşmaq lazımdır.

- Bəs, Azərbaycanda bu sahədə vəziyyət necədir?

-Azərbaycanda tam tərsi, çox uğurlu bir model mövcuddur. Azərbaycan qadını həm gözəl ana, həm də gözəl tədqiqatçı olub. Əslində, xarici təcrübədə buna çox az rast gəlinir. Bizim keçirdiyimiz konfransda da xaricdən gələn qonaqlar bu sahədə Azərbaycanın uğurlu modelinə çox təəccübləndilər. Azərbaycanda bunun canlı örnəkləri çoxdur. Elə Zərifə xanım Əliyeva - akademik və gözəl ana, yaxud Rəfiqə xanım, Aidə İmanquliyeva, Azərbaycanın birinci xanımı, vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva. Bizdə, gördüyümüz kimi, həm çox güclü tədqiqatçı, həm də gözəl ana nümunələri çoxdur.

-Qadınların tədqiqatçı kimi inkişafına dəstək verilməsi ilə bağlı UNEC olaraq nə kimi planlarınız var?

- İndiyə kimi UNEC-də də qadınlarla bağlı çoxsaylı araşdırmalar aparılıb. Lakin tədqiqat mərkəzi problemi

-Təbii ki, xeyr. UNEC-də heç bir ayrı-seçkilik yoxdur, ola da bilməz. Eyni zamanda, biz dünyanın mövcud tələblərinə uyğunlaşırıq. Azərbaycan dünyada örnək ölkələrdən biridir. Bizim ölkə, eyni zamanda, multikulturalizm nümunəsidir.

- Təşəkkürlər, Zahid müəllim, "İqtisadiyyat" qəzeti olaraq UNEC-ə başladığı bu işdə uğurlar diləyirik.

- Çox sağ olun. Mən fürsətdən istifadə edib, başda "İqtisadiyyat" qəzetinin baş redaktoru Aytən xanım Səmədzadə olmaqla, kollektivin bütün qadın üzvlərini, eyni zamanda, bütün xanımlarımızı 8 Mart – Beynəlxalq Qadınlar bayramı münasibəti ilə təbrik edirəm, bütün xanımlarımıza hər zaman gözəl və təravətli qalmağı diləyirəm.

Yeri gəlmişkən, istərdim tədqiqatçı və gözəl ana ifadəsinin layiqli nümunəsi olan Aytən xanımın da adını xüsusi qeyd edim. O, ailədə iki övlad böyütməklə bərabər, öz vəzifə borcunun öhdəsindən də bacarıqla gəlir, eləcə də elmi işlərini müvəffəqiyyərlə davam etdirir. Ailədə məhz qadının övladların tərbiyəsinə və maariflənməsinə diqqət yetirməsi onların işıqlı gələcəyinin əvəzolunmaz təminatıdır. Bu gün Aytən xanımın etiraf etdiyi kimi, ailədə övladların hər birinin qazanmış olduğu nailiyyətlərdə atası akademik Ziyad Səmədzadə ilə bərabər, şübhəsiz ki, övladlarının qəlbində elm, bilik çırağı yandırmış anası Firuzə xanım Səmədzadənin də gərgin əməyi, böyük zəhməti danılmazdır. Vaxtı ilə sevib-seçdiyi həkimlik peşəsini ailəsinə, övladlarına qurban verən fədakar ananın ümidlərini bu gün doğrultmuş sevimli bəstəkarımız Aygün Səmədzadə, eləcə də "İqtisadiyyat" qəzetinin baş redaktoru Aytən Səmədzadə həm qayğıkeş ana, həm də ləyaqətli Azərbaycan qadınının gözəl xüsusiyyətlərini özlərində cəmləşdirmişlər.

Müsahibəni apardı:
Mətanət Hüseynova